

HRVATSKA RIEČ

*redplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pō godine K. 6 — Za Šibenik
na godinu donasnjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12
i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u
Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. —
Oglaš, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili
po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne
vraćaju.

Željeznički rat.

Ministar vanjskih posala austro-ugarske monarhije nekadan je navjestio u delegacijama, da će Austrija graditi željeznicu iz Bosne preko Novog Pazara na Mitrovicu i tako proširiti svoj trgovački djelokrug preko cijelog Balkana do Soluna na Egejsko more, na malu Aziju. Na gradnju ove željeznice da je već pristala Turska.

Čim je ovaj govor ministra vanjskih posala odjeknuo po Europi, odmah su ruski listovi ustali proti Austriji. Za njima se diglo francuzko novinstvo tako žestoko, da je austrijski poklisar u Parizu posredovao kod vlade, neka bi ona uplivala na novinstvo, da blaže piše. Englesko novinstvo suglasno je sa ruskim i francuzkim.

Njemačko novinstvo je blaženo radi ovoga nauma Austrije, a to je i naravno, jer bi spoj sa Solunom značio za Austriju, odnosno za Njemačku gospodstvo na jadranskom i na egejskom moru, odnosno cijeli Balkan podpao bi pod utjecaj njemačke i austrijske trgovačke politike. Njemačka bi politika na taj način ekonomički i trgovački riješila ono goruće pitanje, koje se zove istočnim, na svoju korist.

Rusija je od pamćivika htjela to pitanje riješiti na svoju korist. Nije mogla, pak je tražila izlaza na skrajni iztok i na Indije. U Indijam su joj zaprekom Englezi, a na skrajnom iztoku Japan ju naučio da je predaleko išla.

Na kraju same Rusije, na Crno more i na Balkan, zatvorena su Rusiji vrata. Sve vlasti su bile složne, da joj ta vrata još jače zapru, tako da Rusija nije mogla izlaziti kako bi htjela, kad se radilo o europskim pitanjima. I Rusija je, do gubitka Port-Arthura s tim prilično zadovoljila, potrošila je i novca i vojske koliko samo ona može, da bi stvorila sebi vrata, makar to bilo ma gdje, samo da je u slobodnom moru. Padom Port-Arthura, gubitkom Mandžurije Rusiji su opet sva vrata zatvorena.

U ovom času sastaje se ministar vanjskih posala Aehrenthal sa talijanskim i njemačkim ministrima; sastaju se i vladari sve tobož radi Macedonije, a u stvari radilo se najviše da se trgovačka sfera njemačke proširi do male Azije.

Ovaj posao na diplomatskom putu uspio je krasno ministru Ehrenthalu; doći pod nos Rusije i to može biti utvrditi se nije mala stvar. Nego, izgleda da je taj račun vodjen bez krčmara. Rusija je osjetila, da bi to za nju bio udarac možda u posljednjem jači od japanskoga, pak je jednodušno ustala proti tom naumu njemačkom. Rusiju stiedi u tom Francuzka i Englezka, a donekle i Italija.

Sve ove vlasti ne mogu na laku ruku pregovori, da cijeli Balkan dodje u trgovački posjed njemačke politike, jer bi ih ova izišla malo po malo i sa Balkana i sa male Azije, pa za to sve one donekle podpomažu zahtjeve Rusije. Ova je pak postavila zahtjev, da joj se dopusti graditi željeznica sa Dunava do jadranskoga mora.

S ovom bi željeznicom Rusija u svoj djelokrug potegla Rumunjsku, Srbiju, Bugarsku i dobar dio Balkana, te bi na jadranskom moru dielila gospodstvo sa Austrijom. Drugim riečima, ako Austrija hoće da ima željeznicu preko Balkana, tu hoće da ima i Rusija, jer bi se jedino tako, po ruskom shvaćanju, očuvao današnji položaj na Balkanu, koji se po ugovorima ne može promieniti.

Izgleda, da Austrija ne bi rada vidila ovu novu rusku željeznicu na jadr. more, izgleda da ni Turska ne bi želila pustiti Rusiju preko Balkana, pa Rusija se već pripravlja, da prisili i jednu i drugu na popust. Što se tiče Turske, ona će morati ili popustiti ili Rusiji izplatiti dug, koji joj već toliko godina ne izplaćuje. Što se tiče Austrije, morat će i ona ili popustiti ili ne graditi željeznice.

Ima još i treći izlaz, a taj je, da ne popusti ni Austrija ni Turska, a onda bi željeznički rat preko Balkana svršio pravim oružanim ratom između Rusije i Austrije i Turske. U ovom ratu sudjelovale bi i druge vlasti, tako da bi bio skoro obće europski. S jedne strane Rusija, Francuzka, Englezka, Srbija, Bugarska, s druge Austrija, njemačka Turska. Italija bi

valjda računala komu se priključiti, jer je teško da bi Austriji.

Nu, prije nego dodje do ovako težkih zamršaja, promislit će se i Austrija i Turska. Ili se željeznica preko Novog Pazara ne će graditi ili će se graditi i ruska do jadranskoga mora. Ili to ili rat, koji bi mogao dovesti po sriedi i pitanje Bosne i Hercegovine.

U ovom sporu, koji se vodi eto pred našom kućom, radi trgovine i politike, koja bi uplivala i na naš politički život, mi Hrvati ne imademo rieči, jer nemamo vlasti, nemamo ni cjelokupne domovine. A Austrija, koja eto hoće da prodre svojim uplivom do male Azije preko svega Balkana, ostavlja nas hotimice po strani, ne spaja naše zemlje željeznicama, ne stvara nam potrebitih puteva, nego nas još umjetnički dieli i narodno i politički. Ekonomno nas hoće baš da utuče, jer pojedine pokrajine naše ostavlja o sebi, a naravne puteve naše skreće umjetnički, tako da međusobno ne možemo ni trgovati ni obćiti. Preko nas stvara ona put, da može obćiti sa cijelim zapadom i iztokom, a nas ostavlja da gledamo kako se gospodstvo njemačko sve dalje širi preko naših zemalja.

Da se Austrija ne ustručava podignuti hrvatske zemlje i pučanstvo, da ona ovdje radi što je nužno u svakoj kulturnoj zemlji, da ona gradi željeznice, za kojima se vapije ima već pedesetak godina, ne bi se izlagala poniženju i pogibelji, koja joj prijeti da izgubi ne samo gospodstvo na egejskom moru, nego i ono na jadranskom.

A što je glavno, da Austrija izvršiva svoje dužnosti prema Hrvatima, da im njihova prava povrat i poštiva, imala bi monarhija ovdje na jugu narod, koji bi svojim blagostanjem i svojim zadovoljstvom mogao lako svoji upliv proširiti mirnim putem i koji bi svojim naravnim položajem gospodovao na jadranskom moru, a u skladu sa ostalim malim narodima Balkana lako da bi istočno pitanje bilo riješeno kako je jedino pravdom.

Nu Austrija voli njemačku politiku, a tu politiku mrzi sve, što hoće da žive svojim životom, pa za to nitko ne gleda krivim okom nastojanje Rusije, jer Rusija štiteć svoje interese želi neizravno i one svih potlačenih naroda. I dok se mjerodavni krugovi ne svide, oni će biti uvijek prisiljeni ponizivati monarhiju pred zahtjevima ostalih vlasti.

Ako to ponizivanje nije teško tim mjerodavnim krugovima u monarhiji, onda ne mogu oni zahtjevati, da to ponizivanje osjećaju narodi od njih u svemu zapušteni. U prvom redu takov narod su Hrvati, kojima nikad ne može biti gore nego je danas, pa za to sva ta poniženja mjerodavnih krugova ostavljaju ih posve hladne.

Na razmišljanje.

Svak je uvjeren, da hrvatski narod prevlađuje danas sudbonosne časove u njegovu narodno-političkom životu. Prilike i odnošaji razvili su se tako, da je danas hrvatsko pitanje od velikog zamašaja, i ne će proći vele, s njim će morat da računaju državni faktori.

Hrvatski narod bude li se znao uzdržati vjerman svojim tradicijama i bude li znao koncentrirati sve svoje snage u živu i trajnu obranu svog prava, bude li se čvrsto držao državotvorne političke misli i prama njoj djelovao, prebrdit će sretno ovo teško doba i primaknut će se mnogo svome cilju.

O tome mi ne sumnjamo, jer nema naroda, koji je pokazao toliko životne snage, kao narod hrvatski. Otkad je taj narod naselo svoju današnju postojbinu, uvijek je pokazao svoju jakost i nepobjedivost. Njegovo naseljenje u ove krajeve bilo je već skopčano s borbama, koje je samo snažan i bojuvan narod mogao da izdrži. A treba znati, da su ono bila najburnija doba, kad su u strašnoj i velikoj seobi naroda naglo propadali čitavi narodi.

Hrvati su sretno svladali sve poteškoće i osnovali svoju narodnu državu, koja je bila već jaka onda, kad se još nisu bile pravo ni osnove današnje europske velevlasti. A treba i to uzeti u obzir, da je ta hrvatska narodna država podignuta na ruševinama velike rimske vlasti i

da Hrvati nisu podlegli velikoj rimskoj kulturi. Slavnoj kraljevini Hrvatskoj nije rimska kultura udarila svog biljega, i ako se je za više stoljeća na obalama jadranskoga mora namećala.

Hrvatski značaj i hrvatsku osebnost naš je narod očuvao uvijek. Nisu mu nahudile ni magjarske navale, pa ni onda, kad je izumrla narodna dinastija. Samo je uslied razdora hrvatskih knezova mogao Koloman, postati hrvatskim kraljem, al su Hrvati i tada ostali slobodni i svoji, tako da se u Hrvatskoj nijedan Magjar nije mogao nastaniti bez privole Hrvata.

Ni provala Mongola nije mogla ništa Hrvatima, i dok je Bela IV. ugarski kralj pred tom provalom morao bježati, Hrvatska ga je spasila i na prijestolje uzpostavila. Onda su Hrvati spasili prosvjete Europe.

Kasnije su se kroz vjekove borili s Osmanlijama i u toj su borbi bili uvijek bedemom cijele Europe, predijemom kršćanstva.

Tiekom svih tih borba nije se nikad utrnula hrvatska svijest, jer da se je to ikad dogodilo, danas se za Hrvatsku ne bi uobće znalo. Hrvatska je svijest uvijek pobiedila; neprijatelji nisu se nikad mogli pohvaliti, da su podupno i konačno slomili otpornu snagu hrvatskog naroda.

Sve kušnje, sve zamke i varke ostođeće bezuspješne. Za svoju slogu pozivalo se Hrvat, da napuste svoje staroslavno hrvatsko ime, nukało ih se, da poprimie ime Ilira, Jugoslavena. I ako su ljudi, koji su to kušali, bili većinom idealni rodoljubi, ipak nisu uspjeli. Hrvatska svijest smučena nbrojenjem pokušajima i nevoljama, mogla je samo časovito da oslabi, ali je ipak ostala uvijek živa, kao iskra pod pepelom, odakle je probuknula nezatumljivim plamenom narodnog ponosa, hrvatskog otačbeništva. Poput magle pred suncem razplinulo se ilirstvo i jugoslavenstvo, a ostalo čisto hrvatstvo. To je bila možda najljepša pobjeda hrvatske svijesti, jer se to zbiljo baš u doba najvećeg mrtvila i najljućeg absolutizma, u doba, kad nas je najžešće počeo trovati otrov germanizacije, u doba, kad su neprijatelji našeg naroda mislili, da je zameten svaki trag hrvatske svijesti i misli. Za tu pobjedu bila je najzaslužnija u našem narodu — stranka prava.

Drugom polovicom prošlog stoljeća stranka je prava uzkrasila na novi život hrvatski narod u svim njegovim zemljama, a u tome je uspjela jer joj je borba išla jedino za velikim ciljem narodnog jedinstva i slobode, a ne za kakvom svojom strančarskom svrhom.

Stranka prava imala je i ima uvijek svojom zadaćom jedinstvo i slobodu naroda hrvatskoga i za to je ona u pravom smislu rieči državotvorna hrvatska stranka, u kojoj bi se bez ikakva oklevanja morao naći svaki pravi sin naroda hrvatskoga. Cjelokupna, ujedinjena Hrvatska to je cilj zdrave politike stranke prava. Danas se samo zaslugom te politike ne govori više o trojednoj kraljevini, već o hrvatskoj kraljevini, t. j. o jedinstvu i slobodi svih hrvatskih zemalja, svih udova hrvatskog naroda. Radi toga se je ta stranka kao prava hrvatska narodna politička stranka održala jaka sve do danas i održat će se vazda, dakle god narod hrvatski ne dodje do otkupa svih svojih prava. Stranka prava je ona, koja hoće uzpostavljenje hrvatske države.

Sve druge stranke mogu živjeti i obstojati u toliko, u koliko također rade za svrhu stranke prava. Čim se od te svrhe udalje, one postaju suviše, štetne i same se od sebe previjljaju. To je bila već sudbina mnogih stranaka u Hrvatskoj.

Radi svega ovoga očito je, da van stranke prava nema spasnosna i trajna rada za dobro Hrvatske. Briga bi dakle morala biti svih naših rodoljuba, da se jedinstvo i jakost stranke prava uzpostavi, i da obći rad u toj stranci bude zadahnut ljubavlju za narod i ozbiljnošću, a onda bi se tek vidjelo, kako su još slabiji i nemoćniji neprijatelji naroda hrvatskoga, jer proti takovoj stranci bile bi im uzaludne sve makinacije.

Nadać se je od hrvatskih rodoljuba, da ne će doći do tog uvjerenja tek u najzadnji čas, kad pogibjel postane zbilja teška i opasna, već da će na vrijeme doći do međusobne sloge

i sporazuma u jedinu svrhu, da se uobrazi opet jedinstvena i jaka stranka prava kao jedina predstavnica hrvatskog naroda i jedina pobornica za njegovu prava.

Do toga mora da dodje, ako ne dobrom voljom pojedina, a to snagom iste narodne hrvatske svijesti, koja to traži i koja mora da postigne ono, za čim teži, kao što je to postigla kroz njegove odkad hrvatski narod znade za sebe. Od razbora naših ljudi domovina traži, da zahtjev hrvatske svijesti na vrijeme maže i prema njemu udese svoje djelovanje, jer je bilo već dosta šalabazanja, međusobnog klanja i nedostojnog rovarjenja na očitu radost i korist neprijatelja naroda hrvatskoga.

Neka je podpunije.

Zadar, 17. veljače.

Dopustite, da vašim člancima o poljoprivredi, koji su se ovdje u neodvisnim krugovima čitali s nekim osobitim zadovoljstvom, nadodam nekoliko redaka za bolju ilustraciju same stvari. Vladine ljude peče najviše istina, što ste ju rekli o zarazi filoksera u našoj zemlji, ne za to, što bi i jedan od onih, te danas sjede u palači kod sv. Šimuna, bili u početku tome krivi, već s toga, što oni treba da brane ovaj nesretni sistem, kojemu je naša zemlja podložena, sistem burokratizma, koji ju svagadano upropaćuje.

Da ovog nije bilo, zaisto mi ne bi bilo doživjeti ovako u brzo poraz naših vinograda, da nam je filoksera, kako dobro opaziste, do sada nevidjenom brzinom uništila glavnu našu ekzistenciju, te da je ravno iz Amerike k nama došla, ne bi se ovako u brzo bila razširila, a nekmo li šada, kad je znanost napredovala i kad smo evo zadnji na udaru. Nu, što je naša vlada radila? Mjesto da je oko sebe sakupila sve ono, što je naučna u našoj zemlji, ona je bila sakupila šaku špekulatera, koji su iztraživali filokseru kod svih filoksera, već radi svojih žepova, a kad rećemo, da je u tim komisijama bio Pjeročić-Argus, tad smo rekli sve.

Bože dragi, tko se ne spominje onih divnih šetnja, što su ih stanovita gospoda sprovodjala po našim otocima? Oh kako ih je bilo krasno vidjeti, kad bi večerom računali koliko su onog dana dobili!

Ne ćemo s ovim da miešamo kašnja iztraživanja filoksera; kad se je ona preselila na kopno, je moramo priznati, da se je onda počelo sistematično raditi po nekoj stalnoj osnovi, a to kad je nestalo onih nekih parasta i njihovog vođe Argusa, glavnog prijatelja i kuma Truksee, Pavića i pok. Vrankovića. Ovom posljednjem, Bog ga pomilovao, više puta se je govorilo, da odstrani neke gadove, ali on, kako je bio dobar i plemenit, bio je i svojevaglav, te se je hotio njih otrešti, ali bilo je kasno — i smrt nam ga ugrabila. Ne bi dakle imala gospoda zašto da se tuže, jer vi rekoste istinu, a istina, i ako gorka, uvijek je istina.

Kakov je sistem vladao tada u našoj zemlji, a donekle vlada i danas, to nam može da pripovieda progono ondanšnjeg neodvisnog gospodarskog glasila „Gospodarski Poučnik“. (Nije bolje prošao ni „Dalm. Težak“. Op. ur.). A zašto? Za to, što je hotio biti neodvisan i što je gospodi u brk gudio istinu.

Dolazkom nadzor. Zotti-a mi smo punim pravom imali očekivati preokret u gospodarskom odjelu palače sv. Šimuna, ali da. I njega držahu robom. On je bio tako skućen u svojim mislima, u svom djelovanju, da bi svaki drugi bio radje odstupio, neg li podnosio tiraniju Pavića i družine.

Kad je g. Zotti došao u našu zemlju, bilo mu je zabranjeno obćiti sa neodvisnim elementima, a osobito sa osobom našeg domaćeg čovjeka-stručnjaka kao što je gosp. Petar L. Biankini.

Kakov je pritisak vladao na Zotti-a, dosta nam budi napomenuti da on, suškolarac Biankini-a, nije se smio ne samo sastati s njim, nego njegova želja, da se uzmognu bar pozdravljati šesiroj, nije mu bila uvažena. Tek iza odlaska Pavića ova dva stručnjaka su se

po prvi put iz školskih klupa prorazgovorila. Ovaj sastanak nije bio u Zadru, već na moru, na parobrodu „Pannonia“. Mi smo sa zadovoljstvom pratili, i ako iza kuta, njihove razgovore, a mi loše, da je i gosp. Zotti izjavio nešto, što danas ne spominjemo.

Nisu dakle osobe već sistem kriv, da nam je ovako, a biti će nam bolje samo onda, kad srušimo sistem i maknemo osobe, koje taj sistem podržavaju.

Pomislimo, da naša jedina autonomna institucija, kao što je pokrajinsko poljudjelsko vijeće, nije drugo nego već prosta podružnica vladina, a njegovo glasila „Gospodarstvo“ prosti vladin organ, koji nam tiska govore Niemca na obranu austro-ugarske nagodbe, protiv koje se bore naši zastupnici s ovu i s onu stranu Litave radi njezine pogube za narodno nam i gospodarsko dobro; nagodbe, koja nas je ponovno za punih 10 godina učinila robovima Niemca i Magjara.

Kod nas se sve ovo ravnodušno gleda, kao da ovo ne znači naše poniženje do skrjanih granica.

Želimo li, da nam bude bolje, mi moramo rušiti taj sistem, koji je toliko stranaca dovukao u našu zemlju, te bi čovjek rekao, da ovo nije stara kolievka hrvatska, već kakova njemačka kolonija.

Uđite u vladinu poljudjelsku poslovnicu, podjete k nadzorniku Zotti-u, tu se drugačije ne govori već samo (u međusobnom saobraćaju) njemački.

Na Vrani, na Glavici, u pokušajnoj postaji u Splitu, po raznim poglavarstvima nije ništa bolje, te bi čovjek rekao, da se više pazi na poznavanje njemačkog jezika, nego li na poznavanje struke.

Naši se ljudi teško primaju u gospodarsku službu, a ako to uznesli, valja da prvo prodju kroz teške klanice jadikovce u kancelariji gosp. Gofa i družine.

Zlo nam je, kako pravom opazite, a zlo će nam biti sve dotle, dok se domači naši sinovi ne postave na ona mjesta, koja danas u gospodarskoj struci pokrivaju stranci, ne samo po domovini, već i po čudi i po osjećaju, ljudi, koji rade samo radi svojih ciljeva, i da ugodu sistemu, koji ide samo za tim, da nam narod skući do znoja i dovede ga do prošnjakog štapa.

Talijansko sveučilište u Beču.

(Od našeg posebnog izvjestitelja).

Beč, 16. veljače.

Kako Vas je brzojav već obavijestio, vlada je odlučila predložiti Talijanima, da se u Beču podigne talijanski fakultet pravoslovja. Kao neka najopasnija dinamita djelovala je ova viest na njemačke zastupnike, koji su ončas sazvali sjednicu odbora devetorice, da ovaj traži razjašnjenja od ministra nastave Dra. Marchetta u tom poslu. K sjednici je bio pozvat sam ministar, koji je pred odborom devetorice razložio stanovište vlade. Vlada je stavila sebi zadaću, da riješi pitanje talijanskog pravničkog fakulteta. Talijancima ponudila Rovereto, jer je i ona mnijenja, da se talijansko sveučilište bude nalaziti na domaćem ognjištu. Talijanski liberalci i irendentisti odbili su ovaj predlog vlade, postavivši joj alternativu: ili u Trstu ili nigdje.

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

Radje pomiluj stotinu krivaca, prije nego se odlučiš osuditi ma samo jednog pravednog.

Kušao je otvarati vrata, ali ova nepopustive. Ključa nije bilo u bravi. Nije mogao opaziti niti svjetla u kućici, jer su prozori bili dobro zatvoreni. Vikao je kroz vrata, kroz prozore, uzalud, odgovora nije dobio. U kućici vladala je grobna tišina i mrak.

Neki sujevjerni strah obuze Živanovića. Htio je već da silom provali vrata ili prozore, ali se predomisli, te krene žurno natrag u dvorac. Putem sam sobom govorio je: čemu da razbijam vrata ili prozore, pa da nepotrebnom bukom, koja bi se lahko mogla čuti u dvorcu ili družničkoj sobi, probudim kod gostiju nepotrebnu sumnju.

Povrativ se Živanović u dvoranu, opazi da se Radujevićevi još nisu povratili, te ga ta okolnost silno uznemiri. Leposava ga prva opazi, za sigurno je već zebnjom u srcu očekivala njegov povratak, jer je odmah dohrtila do njega.

„Ti ih nisi našao, dragi striče?“ tako je ona od djetinstva nazivala Živanovića.

„Nisam.“

„Ti izgledaš, kao da nešto strašno nastučiš.“

„Ja i ne, ali kako mi ti izgledaš?“

Na ovo nije mogla pristati vlada sa stanovitim uzroka. Sada je pak predložila Beč kao mjesto gdje bi se imao podignuti talijanski pravnički fakultet, i to uz uvjet, da isti ne bi imao nikakova spoja sa bečkom univerzijom. Njemu bi se podala vlastita kancelarija; namjestilo bi ga se u posebnoj zgradi itd. Ministar je Marchetti sa svojim razlozima predobio odbor devetorice, nu ovaj nije mogao namah da stvori ikakva zaključka prama vladinom predlogu. Sutradan bile su nastavljene sjednice odbora, a za tim su pojedini članovi držali konferencije sa u Beču prisutnim članovima njemačkih stranaka, nu jer u ministarskom vijeću sjede četiri njemačka ministra, koji su već pristali na ovaj predlog, to nema sumnje da će njihove stranke biti za nj. Kršćanski socijali, njemački nacionalni klub i njemačka pučka stranka su zastupane u ministarskom vijeću. To je devet desetina svih njemačkih zastupnika. Za njemačke socijalne demokrate se stalno drži, da će oni poduprijeti ovaj predlog, jer su se talijanski socijalni demokrate postavili na stanovište: uhvati, što se daje uhvatiti! Ovoga su mnijenja i talijanski konservativci. Česi i Poljaci nemaju razloga da budu protiv predlogu. Dobje li dakle ova osnova u parlamentu na razpravi, to je prognoza po nju povoljna.

Za Beč ne mislim da će naši zastupnici biti protivni, dok su svi kao veprovi protiv utemeljenju talijanskog sveučilišta u Trstu.

Danas su talijanski zastupnici došli k ministru predsjedniku barunu Becku i izjavili mu, da su sporazumni s ustrojstvom pravoslovnog fakulteta u Beču, — ali da ovo rješenje smatraju privremenim, jer stoje na stanovištu, da se za Talijane mora ustrojiti talijansko sveučilište u Trstu. S druge se strane tvrdi, da će talijanski pravoslovni fakultet dobiti naslov „Pravoslovne akademije“, a na čelu će mu biti ravnatelj. Zavede će biti smješten u posebnoj zgradi i podpuno neodvisan od sveučilišta, kojemu se želi očuvati njegov njemački karakter.

Naši dopisi.

Knin.

Nekoliko je vremena da se je promijenila uprava „Hrvatske Čitaonice“ u ovoj našoj varoši. Svi su članovi, koji hrvatski čute, radostnim srcem pozdravili novu upravu, misleći, da će ovom s nova provcati opet ime hrvatsko u Kninu, te tim prestati dosadašnje mržnje među istim Hrvatima, predjašnjim vaterim borioćima i iskrenim prijateljima, ali na žalost pogriješila je nova uprava što je predložila da se poradi oko toga, kako bi se po- višio broj članova „Hrvatske Čitaonice“. I zbilja pozvala nekoliko protivnika hrvatskog načela i kao članove popisala, tako sad kad dodjemo u našu obljublenu čitaonicu, mili hrvatski hram, vidimo gdje nam uz rama stoji svakdašnji protivnik narodnih osjećaja.

Nova je uprava i to poradila, da se svakog četvrtka i nedjelje podučava naša mladost plesati, što je liepo i pohvalno sa strane uprave, da se svojski zauzimlje za dobrobit i napredak čitaonice. Nu, i ovdje opažamo da podučavanja nikakvog nema, već jedina zabava za nekoliko naših djevojčica s nekim članovima, izmedju kojih se vidi svakog puta na veliku žalost oveći broj „Talijana“, onih „Ta-

lijana“, koji su jednom najžešće prezirali u drugim varošima ime hrvatsko, te zbog toga bili od naših novina napadnuti.

Naša mladost savim malo na podučavanju plesa dolazi, uzrok nepristupa jest uprava, koja je dozvolila, da najveći protivnici naše narodne misli svakog puta na društvene zabave u čitaonicu dolaze, a dolaze zbog toga, pošto je u ovoj našoj miloj varoši zakopano ime narodnosti njihove, te bi se htjeli izmedju nas zabavljati, i s našim se milim koracnicam izruživati. — I zbilja slobodu su uzeli i milu našu čitaonicu nazivlju „Internacionalni klub“.

U našoj čitaonici izmedju novih družinara ne čuje se ni rieči hrvatske, već jedino talijanske, i u većem dielu se govori samo talijanski. Dosta je žalostno, da se u „Hrvatskoj Čitaonici“ malo čuje naš mili hrvatski jezik.

Uprava, od nekoliko članova upozorena na činjenice navedene, ne poduze nikakvih odredaba protiv tome, već dapače na veliku žalost i iznenadjenje spočitnu članovima, koji su se uzrujavali radi pohadjanja „Hrvatske Čitaonice“ sa strane „talijanskog“ elementa, bez razlike osoba, da se unapried takva što ne opetuje, a da „Talijanima“ ostaje i nadalje slobodan pristup.

Radi ovih razloga izstupio je iz društva nekoliko vaternih i poštivotnih rodoljuba, koji premda prestaju biti članovi mile im čitaonice, ipak ostaju čelnici zagovaratelji hrvatskih osjećaja, a poručuju sadašnjem upravitelju „Hrvatske Čitaonice“: Napried tako, žarki rodoljubi, izpunjajte naša mjesta sa „Talijanima“, samo se sjetite riečkih dogodjaja 1906. i svakdašnjih u Zadru!

Murter.

Kao neuk, koji ne mogu puno toga da čitam, primam jedini list naime „Hrvatsku Rieč“, koja izlazi u Šibeniku dva puta nedjeljno. Ja primam obično oba broja u nedjelju u večer skupa, tako da imam celi podneđeljak po mome slovanju šta i čitati. Reći će ikogod: blažen taj čovjek, koji može celi dan čitati dva lista, a ja govorim: blažene pošte u Dalmaciji, koje su puno brže od mog slovanja, jer za pet dana donose poštu od Šibenika do Murtera.

Vaš predbrojnik.

Šepurina.

Povjest ovoga mjesta spominjat će dan 15. veljače 1908. kao jedan od najradostnijih i biti će u njoj upisan nezbrisivom uspomenom na prvu hrvatsku pobjedu. Prebrđivši ona stara vremena, kad su u Dalmaciji gospodovala samo plemstva i njihovoj se moći sve klanjalo, probudjena hrvatska svijest izvikvala je na površinu, a s njom i naša sveta neokvraljena prava.

Probudjena hrvatska svijest doviknula je mletačkom lavu: „Dosta je tvoga gospodstva!“ Srušilo se njegovo gospodstvo, a s njim i sve ono, što se okupljalo oko njega. Danom 15. veljače datirana je ovom mjestu nova era, — era bolje budućnosti. Svaki, koga rodjena gruda ogrijava žarom domoljublja očutio je 15. veljače nešto, što je značilo pād utvrde dušmanske. Vidio je prenos poštansko-brzojavnog ureda u kuću Cukrova. Danas putuje li stranac mimo otoka, vidi — bilo s burne ili sa zapadne strane, — da obstoje brzojavi i na otoku Prviću, jer se preko brda spušta s jedne na drugu obalu.

Mnogo može da se zahvali nepristranosti nadpovjerenika Vlahu Urschitz-a, koji se nije

tražio po perivoju, a već je prošao celi sat i po od kada je Radujevića netragom nestalo, a skoro će biti dvie ure otkada je gospodja izašla iz dvorane.“

Ugasiv svoju silnu žedju, opet se zadubao u misli, ali nikako nije mu pošlo za rukom, da razrieši taj zagonetni čvor, koji se, čim je dalje mislio, tim čvršće počeo zauzljati.

I društvo u dvorani postajalo je uslied te neprotumačene odsutnosti domaćina sve to više nemirno, te počelo u pojedinim hrpam naravno pohtilano razpravljati o tom dosada nečuvenome događaju, te je nestalo prvašnjeg dobrog razpoloženja među gostima, koje ni svakovrstno obilje naslagano ukusno, pod težinom kojeg savijali se stolovi, nije bilo kadro povratiti. Čuo se samo jedan šapat: „Šta se dogodilo u ovome domu?“ „Ta niti Leposava više se ne vraća!“ „Ne povrate li se domaćine doskora dogoditi će se još slabazn.“

U taj tren stupi u dvoranu čedno neki starac. Bio je to kočijaš g. Radujevića. Na smetenom mu licu moglo se čitati, da nekoga traži. Opaziv Živanovića, uputi se k njemu, te ga znakom pozvao da podje s njime na polje.

„Gjuro!“ tako su nazivali tog čednog starca, koji je od davnog doba služio vjerno svog gospodara, „govorite, opažam da mi donosite kakovu zlokobnu viest!“

„Strašim se, gospodine Živanoviću, to izreći.“

dao smesti prividnim halucinacijama u vršenju svojih službenih dužnosti. — Nek „Dalmata“ ustaje i više tobož proti nepravdama g. Brilla, ali neka znade, da će jednom morati da zamukne za uvijek, jer — kako Sirovica pjeva:

„O past će svaka zloba, nemogućnost, Jer jaka svijest svoje pravo traži!“

M.

Viesti.

Veliki sokolski ples u sobotu uspjete će kako još nijedan, jer još nikad nije bilo toliko zanimanja, tolikog takmenja izmedju članova i prijatelja našeg „Sokola“, koliko za ovu prigodu. Financijalni će uspjeh pak bit krasan, a to se može već sada suditi po tome, što se je od srećaka za litruju utjeralo 1200 K. svota, koja se srećkama nije još nikad dostigla. Sad se uređuju i kite društvene prostorije. Večera preko plesa bit će po običaju u „Hotel Krki“, u koji će se moći preći iz plesne dvorane preko privremeno načinjenog mosta, kō i drugih godina.

Ples „Lege“ u Šibeniku prošao je mirno. „Talijani“ se zabavljali, plesali i kupili novac, odnosno ga primali... za svoje svrhe. Tu svrhu svak pozna, pa ako je istina, da na tom plesu bilo ljudi, koji kažu da su Hrvati, onda se ne može nego tu pojavu žigosat kao sramotnu, jer i ako su pokladi, nijedan pravi Hrvat ne će za ljubav pokladnih hira metnuti na se arekinko obilježje talijanskih irendentista.

To bi oni morali prepustiti gosp. Böttneru, činovniku c. k. poreznog nadzorništvu, koji je tako djetinjast i bedast, da je čas prije plesa „Lege“ u javnoj kavani vadio nabijen revolver i hvatio se kako bi on s njim odbio demonstrante. Hrvat, koji je tu arekinku pozu sažaljenjem gledao, rekao je, da je gosp. Böttner glupava drtesina, jer ne zna što radi.

Poljudjelska Blagajna u Šibeniku imala je u nedjelju 16. tek. glavnu godišnju skupštinu u dvorani „Hrvatskog Sokola“, na kojoj je podastrt godišnji bilanac i obračun za god. 1907. Na skupštini je prisustvovalo preko 500 družinara. Dobitak poslovanja kroz g. 1907. iznaša K 1051-07, po čemu se vidi kako se marno zauzima starešinstvo Blagajne oko napredka i boljšta iste. Skupštinari su u burno odobravanje izrazili povjerenje i zahvalu starešinstvu i nadzornom odboru Elagajne, te odobrili obračun i bilanac.

Hrana za blagajnu u Šibeniku. Poslie skupštine poljudjelske zajmovne blagodne, držane prošle nedjelje, započelo je razdavanje hrane, koja je, kako javismo, bila stigla za blagajničke članove. Hrana se što u gotovinu, što na vjersuju ko na jagmu pridize, jer je razlika u jeftinoci njezinoj velika, a vrst vrlo dobra. Težica kako zadovoljiti, uvijidaju sve to više od kolike im je koristi članstvo u blagajni. Starješinstvo blagajne morat će što prije da naruči novu hranu u još većoj mjeri.

Nastupio službu. Kotarski povjerenik g. Emilije Pavišić nastupio je nakon odluge dopusta službu kod odvješnjeg c. k. kotarskog poglavarstva. Namjest. koncepist Dr. B. E. Slavkovi polazi do koji dan na odredjenomu mjestu u Koturu.

Središnji odbor „Saveza dalm. učitelja“ imat će ovdje u Šibeniku sjednicu dne 1. ožujka t. g. u dvorani „Učiteljskog Društva“.

„Gdje je g. Radujević?“

„Mislim, da je u svojoj sobi.“

„Dakle ne znate za stalno? Zar ga niste vidili?“

„Ja sam gospodara dovezao iz grada, ali od tada ga više nisam vidio.“

„Opažam da mi nešto krijete, kažite mi točno, što znadete o gospodaru.“

Gjuro je kolebao bi li što kazao, pa napokon iza male stanke, uzdahnuv duboko, reče:

„Pred četvrt sata — imao sam nešto posla u gorinim sobam — začujem glas gospodjice Leposave. Stajala je naslonjena o vrata gospodardove sobe. Čuo sam gdje zovnu: „Oče, oče!“ ali tiho, te mi se pridjemo, da te rieči plačno izgovara. Vrata sobe bila su zatvorena, htjela je u sobu, pa molećim glasom reče: „Oče, pusti me u sobu, ja znam da si unutra.“

Dieta molilo je tako usrdno, da bi i kamen omekšao, ali uzalud, iz sobe ne dobi odgovora. Biedno diete nije popuštalo u prošnji. „Znadem za sigurno, da mi se unutra, dragi, milojoj oče!“ — „Pusti, oje pusti k sebi tvoju Leposavu, tvoje diete!“ Takovoj usrdnoj molbi, kojoj ne bi mogao odoliti nitko, ma da mu je srdce od čelik-govzdja sakovano, nije mogao odoliti ni g. Radujević, koji je ljubio svoju milu kćerku baš onako, kako samo dobar otac svoje diete ljubiti može.

(Nastavit će se).

Odlazak varoškog župnika. Prekojučer večernjim vlakom krenuo je na svoje novo opredjeljenje u Split mnogogodišnji župnik šibenskog Varoša m. p. O. Ante Bilonić. On ostavlja za sobom najljepšu uspomenu u našem gradu, jer je kroz cijelo svoje župnikovanje znao uvijek gojiti dobre odnose sa svojim župljanima, odazivajući se uvijek dužnoštinama svog teškog zvanja u preobsežnoj župi Varoškoj. U svakom obćeokoristnom, patriotskom preduzeću sudjelovao je O. Ante, jer prožman ljubavju za puk i za otačinu. Koliko je radi svih tih svojih liepih svojstava bio cijenjen i ljubljen dokazalo se i pri njegovom prekinućem odlasku, kad ga do željezničke stanice odpratile uz g. načelnika toliki drugi njegovi prijatelji i viđeniji rođoljubi. O. Ante Biloniću želimo u novom boravištu svako dobro!

Pošumljenje. I ove će se godine nastaviti pošumljenjem u obćini šibenskoj sredstvima, koja obćina u tu svrhu raspolaže, i podporom namještništva. Šumski povjerenik g. Travirka osobito je za to zauzetan, pa se nadamo, da će se liepih sporazumom izmedj njega i naše zauzete obćinske uprave moći postići liepih uspjeha u ovom prekoristnom nastojanju.

Novi zakon o vinu, t. j. odtisli paragrafa, koji moraju biti izloženi u lokalima, gdje se prodaje i priredjuje vino, dobivaju se u knjižari g. Ivana Grimićani-a. Cijena: kartonirani para 80; limeni K 2-80.

Opominjemo na oprez. Iz šibenske Rogoznice pišu nam: Jedan otmorniji trgovac primio je pismo iz Madrida. U pismu je, da je umro jedan veliki bogataš, da ne nema nikoga od rodbine, već jedino njega i da mu je bogataš oporučno ostavio jedan milijun i dvjesto hiljada kruna, te da ih dodje što prije pridignuti u Madrid.

Upozorujemo ovoga trgovca, da se tu radi o prevari, jer iz Madrida i po drugim mjestima obćavaju kojekakove varalice ne samo pisati, već i predjume tražiti.

Za dalmatinski svesokolski slet u Zadru. Pri sastanku odaslanika dalmatinskih sokolskih društava, obdržanu u nedjelju dne 16. tek. mj. u Splitu, na poziv stariješine splitskog „Hrv. Sokola“, odlučeno je, da se prigodom razvika i blagoslova družvene zastave bratskog „Hrv. Sokola“ u Zadru priredi u Zadru dne 23. kolovoza tek. god. prvi dalmatinski svesokolski slet. Sve pripreme za ovaj pokrajinski slet povjere se zadarskom „Hrvatskom Sokolu“. Tehnička izrada rasporeda vježbi pri sletu povjerenja je splitskom „Sokolu“, koji će biti dužan da kroz 14 dana dogotovljeni raspored dostavi svim dalmatinskim sokolskim društvima. Bit će zamoljen Savez sokolskih društava u Zagrebu, da oadašlje svog vodju, koji će obćati dalmatinska sokolska društva i nadzirati tehničke vježbe i pripreme za slet. Povjerenje je nadalje splitskom „Sokolu“ sabiranje prinosa za počastnu zastavu, koja će se darovati „Hrvatskom Sokolu“ u Zadru, te sva dalmatinska društva imaju doprinose što prije dostaviti splitskom „Sokolu“. — Sastanku učestvovali su odaslanici i punomoćnici „Hrvatskog Sokola“ u Zadru, Biogradu na moru, Murteru, Mandanini, Šibeniku, Sinju, Splitu, Visu, Makarskoj, Blatu na Korčuli; izpričase nepristup, pristajuć unaprijed na zaključke skupštine. „Sokoli“ u Korčuli i Vodicama; a oglušile se neopravdanu društva u Tiesnome, Betini, Drnišu i Dubrovniku.

Za poljepsanje Bačvica i Mrljanja u Splitu sakupljena je ondje nekidan na jednoj zabavi liepa svota novca. Mrljan i Bačvica su dvie splitske ljepote, pa zaslužuju najveću pažnju. Izpod vrha Mrljanja u gustu boroviku urediti će krasno hladite, koje će prozvati vilin-dvori. Treba još da se uredi lakši pristup k Mrljanju, pa eto ondje pravog razkošja u ljeto doba.

Društvo „Dobrovoljni Vatrogasci“ u Trogru priredjuje veliki ples, koji će se obdržati u dvorani trogrske obćinske palače dne 22. veljače u 3 sati na večer. Cijl prihod ide u korist vatrogasne zaklade.

Žrtve zime. Iz Imotske krajine stižu vijesti o velikim nesrećama u zadnjoj obćini i vijavici sniega. Mnogo je blaga poginulo. Jednom samom seljaku u Čisti nadjeno je 80 ovaca crknutih. Povrh Vrićica zaglavila je jedna mlada djevojka, koja je bila došla u Imotski da kupi sebi robu za vjenčanje. Našli su ju ukočenu, a robu je sirota držala u ustima.

Tvornica leda u Kotoru. Gosp. Marko Karaman velikom poštivojnošću i patriotičnim samopriegorom na svoje troškove podignuo je u Kotoru tvornicu leda, koja je bila neobhodno potrebna sa svakog pogleda. Za podignućje ove tvornice prve svoje vrsti na onim našim stranama, gosp. Marko Karaman potrošio je velike svote novca, pa je obrazloženom molbom bio zatražio od vlade jednu novčanu pripomoć u ovu svrhu. Pripomoć mu je bila

obećana. Nu na svačije iznenadjenje posle toliko izvida, koji su opet svi bili u prilog g. Karamana, njegova molba bila je odbijena, pošto nema §. u zakonu, na kom bi se ona mogla temeljiti! Kašnje svjetovali su ga, da se obrati molbom istoj vladi za jedan bezkamatni zajam. Gosp. Karaman pokušao je i tu sreću, pa je dočekao, da su mu odbili i molbu za bezkamatni zajam. Bez komenata!

Još jedna tvornica za glinenu industriju u Boki. Ovih dana ustanovilo se je u Kotoru društvo „Račica“ s ograničenim jamstvom za glinenu industriju u Tivtu, gdje će biti sagradjena čim prije tvornica. Glavnica je 200.000 kruna. Kako čujemo, bilo je ustrojeno takodjer u Kotoru i jedno drugo društvo za glinenu industriju, koje će podignuti svoju tvornicu u Kr. tolim. Dakle od jednog dva društva i dvie tvornice! U interesu same industrije žalimo, kao što i u obćem interesu Boke Kotorske, što se nije moglo doći do toga, da se u malenoj Boki ustrojimo samo jedno ovakovo društvo, sa jednom tvornicom. Rek bi, da Bokelje, od nekog vremena, u svemu zli udesu prati.

Talijanski podkonsul u Dubrovniku. Talijanska konsularna agencija u Dubrovniku pretvorena je u kralj. podkonsulat. Podkonsulom bio je imenovan g. Angelo Toscanini.

Ministarska putovanja. „Narodni List“ doznaje, da će po svoj prilici idućeg mjeseca posjetiti Dalmaciju ministar poljodjelstva Ebenhoch. Milo nam je, da dolazi, jer će se tako na svoje oči moći obradovati, koliko je Austrija učinila u Dalmaciji za unapredjenje narodnog gospodarstva. Ali bi nam bilo još milije, da s njime u družtvu dodje i ministar financija Korytowski, pa da se i on obraduje škandaloznom postupanju s hrvatskim jezikom na financijskom ravnateljstvu u Zadru. Na povratku mogla bi obojica pripoviedati ministru predsjedniku Becku, kako je narod u Dalmaciji jako zadovoljan sa austrijskom upravom, jer mu bečka vlada poštuje narodna politička prava i promiče narodne gospodarske interese. A zadovoljstvo naroda, to je — temelj državi!

Za pravo paše blaga na bosansko-hercegovačkoj granici. Zemaljski je Odbor upravio ovih dana na ministarstvo predstavljujući jako zadovoljan sa austrijskom upravom, jer mu bečka vlada poštuje narodna politička prava i promiče narodne gospodarske interese. A zadovoljstvo naroda, to je — temelj državi!

U istu svrhu delegat Vuković predložio je u delegacijama naročito povjerenstvo, koje bi imalo riešiti prieporna pitanja, a dok pane konačna odluka neka se podredjenim vlastima dadu shodne odredbe da se uzdrži stanje, koje je ondje stvoreno g. 1905.

„Hrvatska“, glavno glasilo stranke prava u Banovini, počela je od nekoliko vremena izlaziti u jutro, tako da ga predplatnici i u samoj sjevernoj Dalmaciji primaju istog dana, a u srednjoj i južnoj Dalmaciji sledjećeg dana, zajedno sa „Novim Listom“, „Piccolom“ i „Obzorom“.

„Hrvatska“ je najstarije i najbolje uređeno glasilo stranke prava, jer u nj pišu najodličniji političari i povjestničari, a dnevno donasi i sve brozjavne vijesti. List je svjestan pobornik za pravaška načela, slobodu i jedinstvo domovine. Stoji samih K 30 na godinu, pa je dužnost svakog našeg društva, svake naše kavane i gostione držati to glasilo. Neka ga pravaši svagdje zahtjevaju, a imućniji privatnici neka predplatom podupiru ovo hrvatsko glasilo, koje je najveći trn u oku Magjarima i barunu Rauchu, koji ga je već počeo progoniti radi njegovog odvažnog pisanja.

„Hrvatska stranka prava“ izdaje takodjer i tjednik „Prijatelj Naroda“ uz cijenu od K 3 na godinu, te onima, koji se ne mogu predplatiti na dnevnik „Hrvatsku“, preporučujemo, da se predplate na ovaj pučki list, koji izlazi svakog četvrtka.

Tko se želi predplatiti na „Hrvatsku“ ili na „Prijatelja Naroda“, neka se obrati na upravu „Hrvatske“ u Zagrebu, Gundulićeva ulica 7. Na zahtjev šalje se po jedan broj „Hrvatske“ i „Prijatelja Naroda“ na ogled besplatno.

Jugoslavenski ministar. Pišu iz Beča, da će austrijsko ministarstvo javnih radja biti razdjeljeno u dvoje. Jednu listnicu, i to za montanističko-tehničku i prometna pitanja obćao je prvo nagodbenih pregovora ministar-predsjednik Beck povjeriti jednomu od južno-slavenskih narodnih zastupnika na carevinskom vieću.

Školski brod za Trst. Burzovna deputacija u Trstu poslala je tršćanskoj pomorskoj vladi spomenicu, kojom se zagovara riešenje starog pitanja školskog broda. Trgovacko-obrt-nička komora u Trstu pozvala je sve svoje drugarice na jadranskih obalama, da pokrenu u tom smjeru zajednički rad. I vrijeme je već

zaista, da se za naše nautičare spremi već jednog taj školski brod. O njem govori se i u pogodbi vlade s austrijskim Lloydom. Treba već jednom doći u susret životnoj potrebi našega pomorskoga podmladka.

„Jadran“ u Trstu — to velevažno društvo za mornarski stališ, protiv kojemu su uzalud rovarili socijalisti — unajmimo krasne prostorije u ul. S. Sebastiano, br. 6, III. k. I tako će društvo ovih dana početi da posluje u ovim novim prostorijama privremeno, dok se ne bude unajmio stan na zgodnijem mjestu. Bilo sretno i beričetno!

Slovenici uče hrvatski. Kako iz Ljubljane javljaju, otvorio je profesor Dr. Alešić tečaj, u kom besplatno podučava polaznike u hrvatskom jeziku.

Gospođici „Starčevićanac“ je osvanuo opet pod uredničtvom M. Došena. Obara se u uvodnom članku na Frankovo vodstvo i na njegovu disciplinu:

„Rado smo bili i ostali smo kao prosti vojnici u pravaškoj vojsci i takovi želimo i ostati. Ali smo za to i svojevigli i tvrdoglavi, kad gledamo mlade lajtmane, kapitane, generale, kako uvadaju novu muštru i žele muštrati po novom reglamanu, kojemu ne navikismo.“

Ostarismo — ne naučismo „habt-acht“. Umrijeti ćemo — naučit ćemo.

Tko je slipe, nek traži i sluša vodju. Tko ne ima svoje pameti, nek misli tudjom glavom i nek ide na tudjim nogama.

Do sada se upiramo mi Ličani u životu a osobito u politici u stvarih otačbine na nauku Ante Starčevića.

Javljaju se proroci i mudroznanci, koji nam njegov nauk po svoju hoće tumačiti ili bolje zabiti u glavu; koji nas žele učiniti krdom, kakovo je u svojem velikom djelu: „pisma Magjarolacah“ prikazao kao ruglo uspomenu hrvatskom svijetu naš najprosvjetljeniji um“.

Razpis izbora u Hrvatskoj. U izvanrednom broju „Narodnih Novina“ od 16. tek. mj. obćelodano je razpis izbora. Na 27. veljače bira 57 kotara, a na 28. veljače 31 kotar. Upada u oči, da se prvog dana provadaju izbori samo u onim kotarima, ua koje računaju Rauch, frankovci i srbski radikali, a svi sigurni kotari koalicije ostavljeni su za drugi dan. To je učinjeno naročito za to, da eventualno uspjeh prvog dana uzgome uplivati na uspjeh drugoga.

Udbinski kandidat — u apsu. Onaj žalosni i propali trgovac Mile Čanak, koji je imao kandidirati u Udbini na temelju srbsko-radikalnog programa, a prouzrokovao ono poznato krvoproliće, uapšen je dne 13. o. mj. u Sisku zbog prounevanja i prevare.

Veležajdnici. Magjari su silno biesni što su hrvatski delegati odlučili glasovati za povišenje častničkih plata. Oni su bili uvjereni, da će cijela hrvatsko-ugarska delegacija glasovati protiv povišaja, pa ih sad ljuti što se ne će moći izraziti jednoglasnom delegacijom, radi toga što će Hrvati biti za, dok su oni odlučili biti proti. Oni u tome, što su naši delegati za povišicu, kao što je i cijela austrijska delegacija, hoće da vidi neku veležajdnicu prama magjarskoj državi, čiji bi sinovi, a tu oni i Hrvate ubrajaju, morali uvijek biti solidarni.

† Radovan Preradović. Umro je u Zagrebu naglom smrću Radovan Preradović, mlađi sin slavna hrvatskog pjesnika Petra Preradovića, činovnik I. hrvatske štedionice. Umro je u naponu muževne dobe, u 48-oj godini. Ostavlja za sobom razvijenju udovicu Danicu rođenu Benović i dvoje dječice. Stariji brat g. Dušan Preradović, c. k. fregate kapetan u m., sada boravi u Puli.

Cetinj-grad kupila zemlja. Naredbom kralj. zemaljske vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 11. veljače 1908. odobrio je ban Rauch kupnju gradine Cetinja i okolnog zemljišta u površini od 1 i tri četvrtine rali od Jose Sokolića kbr. 6 i zaduge Jeličić kbr. 16 iz Cetina za kupovninu od 2800 K za hrvatsko-slavoniski zemaljski erar. Podjedno je ban u svrhu podignućja ograde oko te gradine i planiranja i čišćenja zidina dozvolio iz zemaljskih sredstava posebni trošak od 3000 K ter za čuvanje gradine Cetina i nadzora nad istom dozvolio da se unajmi Pavao Brajdčić kbr. 12 iz Cetina uz mjesečnu nagradu od 16 K.

Ivan pl. Zajc, ravnatelj glazbenog zavoda stupa u mir. Naš slavljeni maestro Ivan pl. Zajc zamolio je, da se digne od službe ravnatelja kr. zemalj. glazbenog zavoda i stavi u trajno stanje mira. Pošto si je Ivan pl. Zajc stekao neprocjenjive zasluge na polju hrvatska glazbene umjetnosti, to je zemaljska vlada na izričitu molbu slavljenoga maestra naredbom od 3. veljače 1908. broj 175 Pra. es. dozvolila, da mu se tom prilikom naredbom od 30. siječnja 1895. br. 154 dopitana mirovina kao ravnateljstvu obćajeno naše opere od 3000 K povisi na K 5400.

Električni tramway u Opatiji (Istra) dovršen je. Pokusne vožnje obavile se prošli tjednom. Obavljen je i gradjevna obhodnja još u utarak i sriedu. — Političko i uobće obćavleno povjerenstvo pregledalo je prugu u prošli petak. — Pruga otvorila se za javni promet u nedjelju, dne 9. t. mj. Vozovi su udobni. Obitelj poštarski voz pobudjuje pozornost. Uvesti će se i teretni promet. Teretni promet imao bi uz slediti po osnovi, koju je predlagao još pred 20 godina na Rieci pokojni industrijalac i trgovac Vjekoslav Osojnak.

Biskupska stolica ili vikarijat na Rieci. „Pesti Hirlap“ zagovara, neka se na Rieci provede preustrojstvo na crkvenom polju. Na Rieci treba stvoriti ili posebnu biskupsku stolicu ili barem vikarijat. U potonjem slučaju ovaj bi vikarijat podpadao pod koju ugarsku diecezu, ili pod Pečuh ili pod Ostrog. Nije pravo, da riečki katolici budu podređeni senjsko-modruškom biskupu. Još nešto!

Ostavka sarajevskoga načelnika. Načelnik u Sarajevu Kulović predao je svoju ostavku radi poznatoga zaključka gradskoga zastupstva, kojim se austrijskim i ugarskim činovnicima uskraćuje pravo glasa kod obćinskih izbora. Za njim su se zahvalili i neki drugi u gradskom zastupstvu.

Novi školski nadzornik za grad Sarajevu. Saznaje se sa posve pouzdane strane, da je uzledilo imenovanje novog školskog nadzornika za grad Sarajevu. Imenovan je g. Stepan Miličević, koji bijaše do sada dodieljen školskom odsjeku zem. vlade. Dakle ipak Hrvat!

Sveslavenska izložba. Sveučilišni profesor Vladimir Viskovatov iz Petrograda zagovara priredjenje jedne sveslavenske umjetničko-industrijske izložbe, kojom bi se pak prilikom mogao obdržavati i kongres. U tom je on smislu zamolio cara Nikolu, da bi dozvolio priredjenje sveslavenske izložbe u Moskvi god. 1910. „Čim dobijem prejšnju dozvolu — vell prof. Viskovatov — sastavit ću izložbeni odbor, koji će organizirati što treba, provesti sve u djelo te sakupljati potrebiti novac od mogućnika, kojima leži na srcu ideja sveslavenska i naš kongres. Delegati tog odbora imali bi proputovati sve slavenske zemlje, poticati ih za izložbu i povesti rieč o sveslavenskom kongresu. Na svim svjetskim izložbama Rusija je bila redovno veoma malo zastupana, na sveslavenskoj pak mora da se svietu prikaže u podpunoj svojoj veličini“.

Jubilarna izložba u Pragu. — Dne 15. svibnja ove godine otvara se u Zlatnom Pragu znamenita jubilarna izložba čeških umjetničkih proizvoda počamši od 1848. do 1908. Izložba će trajati do listopada tek. godine.

Za nezaposlene radnike u Chicagu. Dva-desećetiri najuglednija građana grada Chicaga zamislile, da osnuje glavnica od 100.000 šterlina za nezaposlene siromašne radnike. Više hiljada dolara već je sakupljeno, pak se je nadati, da će doskora gori spomenuta svota biti sabrana. Bez zasluge nalazi se u gradu Chicagu četrdeset do šestdeset hiljada radnika.

Željeznica do Kleka-Neuma ne će se graditi. Viest o toj gradnji u Reichspost nije bila nikakva temeljita informacija.

NAŠE BRZOJAVKE.

Zagreb, 19. Sve novine uz objavu razpisa izbora donose izkaz postavljenih kandidata u izborništvo. Skupštine se obdržavaju po cijeloj zemlji. Izborna borba bit će žestoka. Najbolji su izgledi za koaliciju, koja da će doći u sabor absolutnoj većini.

Beč, 19. Pronose se glasovi, da će, osužete namjere Austrije na Balkanu, Rusija tražiti, neka se ukinu sve odredbe pariškog trakata i da joj se osigura prolaz kroz Dardanele, a Englezka da će uprijeti još jače u pitanju europske kontrole nad pravosudnom upravom, radi čega bi Austrija morala doći u sukob s Portom. Prama ovome uzprkos raznim dementina izgleda, da će pitanje željeznice preko Balkana izazvati teške zamršaje.

Beč, 19. U delegacijama ministar rata Schönau izvjavio je, da unutar vojske ne će niti dobiti magjarskog zapovjednog jezika, ali niti hrvatskoga, jer da njemački ostaje komandovni jezik.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlasnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga

Jedina prigoda! Prodaje se jednodobno Orchestron piano nov sa 3 valjka. Pošto je prevelik za lokal, mora ga se zamieniti manjim i za to ga se stavlja na prodaju. Tko ga želi kupiti neka se obrati Restorantu Bogić, Šibenik (Obala).

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
-- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, opcinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
 - b) osiguranje miraža;
 - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (zita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356.

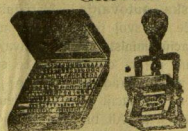
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

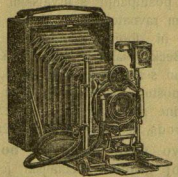
Jedini je domaći osiguravajući zavod!

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrsnih pečata od kantsebooks i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise

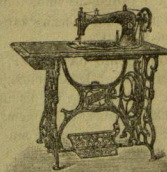
uz originalnu cianu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalih svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

HRVATI! Pomozite Istru!

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 0/10 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonomima ili u engl. funtim.

(šterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 1/2 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa skadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %

Banko-Ziro i Tekuć račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računna, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkasso: Obavlja usiferivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predudjme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontra-nja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj nu drago pogubitelj pravale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osigurava vrijednote proti gubitim žriebanja.

Banca Commerciale Triestina.

Preporučuje se najtoplija P. N. Obšinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih eljaja i brošura, posajtelica, kuverata, listovnih i trevoćkih

Hrvatska Tiskara

NOVO ustanovljena

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i vjenčanil objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuce radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene ciane.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljljanova mlieka SAPUN

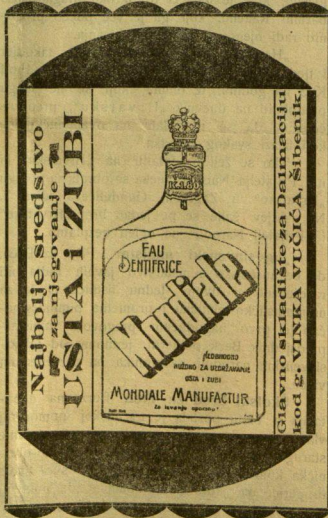
od BERGMANNA i Druge, Draždjani i Teischen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljljanova mlieka da se lice ostobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bieli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA

ŠIBENIK.

Jadranska Banka U TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predudjmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izžriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavniža tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekuć i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE
- „HRVATSKU RIEČ“!